
Arkivkode:

FU-sak: 2/12

Sak nr.:

Møte: 8.02.12

Open Access - innstilling fra en arbeidsgruppe

---

1 Innledning

Forskningsutvalget behandlet spørsmålet om Open Access første gang i møte 22.05.07 (sak 12/07) da utvalget ble orientert om BORA - Bergen Research Archive. Et internt drøftingsnotat fra Universitetsbiblioteket med en grundig og oversiktlig innføring i bakgrunn og status for Open Access, internasjonalt, nasjonalt og lokalt, ble lagt frem for Forskningsutvalget i møtet 6. november 2008 (SAK 8/08). I sitt møte 10. mars 2009 (sak 03/09) behandlet utvalget UHRs rapport om økt tilgang til norske forskningsresultater. Etter anbefaling fra utvalget bestemte Universitetsledelsen at spørsmålet om økt tilgang til norske forskningsresultater skulle behandles i universitetets styre som 30.04 2009 fastsatte vedtok retningslinjer for økt tilgang til forskningsresultater ved Universitetet i Bergen:

- 1. Universitetet i Bergen har som mål at resultatene av forskningen ved institusjonen skal være offentlig tilgjengelige og vil legge forholdene til rette for økt og åpen tilgang til forskningsresultater gjennom elektroniske arkiver for fagfellevurderte tidsskriftartikler.*
- 2. UB gis ansvar for informasjons- og tilretteleggingsarbeidet for fagmiljøene.*
- 3. Alle ansatte ved UIB bes levere vitenskapelige fagfellevurderte artikler til institusjonen ved publisering. Målet er at alle ansatt fra og med 1.1.2010 leverer slike publikasjoner*
- 4. Fagfellevurderte tidsskriftartikler legges ut i BORA etter samtykke fra forfatter og utgiver. Versjonen som tilgjengeliggjøres bør være lik den publiserte versjonen.*

Universitetsbiblioteket gjennomførte våren 2010 et pilotprosjekt for å kartlegge ulike aspekter knyttet til egenarkivering av vitenskapelige artikler fra UiB. Resultatene ble lagt frem i en rapport som viste at motivasjonen til å egenarkivere artikler i BORA var lav og at økt tilgang til vitenskapelig artikler via egenarkivering i liten grad vil kunne oppnås ved frivillig innlevering. Universitetsbiblioteket anbefalte at det ble opprettet et publiseringsfond til støtte til Open Access-publisering i tillegg til anbefalingene om egenarkivering. Rapporten ble lagt frem for utvalget i møte 9. mars 2011 (sak 10/11) og utvalget gjorde følgende vedtak:

Forskningsutvalget ber universitetsledelsen oppnevne en arbeidsgruppe som kan gjennomgå og utrede UiBs ordninger for Open Access med sikte på å utrede og angi retningslinjer for en eventuell etablering av et publiseringsfond som dekker forfatterbetaling ved UiB.

2 Arbeidsgruppen

I brev av 14.07 11 oppnevnte rektor og universitetsdirektør en arbeidsgruppe med følgende mandat:

Arbeidsgruppen bes gjennomgå universitetets policy og ordninger for Open Access. Gruppen bes utrede og gi forslag til det framtidige arbeidet. Gruppen bes vurdere en eventuell etablering av tiltak, som et publiseringsfond for å dekke kostnader til publisering. Gruppen bes også foreslå eventuelle endringer i policy for elektronisk arkivering og tilgjengeliggjøring av publikasjoner, mastergrader og PhD-avhandlinger ved UiB.

Leder for arbeidsgruppen var professor Maurice Mittelmark. Gruppen hadde følgende medlemmer:

Rein Aasland, Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
 Jostein Gripsrud, Det samfunnsvitenskapelige fakultet
 Ragna Aarli, Det juridiske fakultet
 Henrik von Achen, Universitetsmuseet i Bergen
 Alice Kvåle, Det medisinsk-odontologiske fakultet
 Inger Elisabeth Haavet, Det humanistiske fakultet
 Alette Dybesland Lie, Studentparlamentet

Universitetsbiblioteket (UB) ivaretok sekretærfunksjonen for arbeidsgruppen. Ingrid Cutler fra UB var gruppens sekretær.

Arbeidsgruppen leverte sin rapport 4.1.11 og ga med følgende anbefalinger:

- 1. UiB tar initiativ overfor andre universitet og internasjonale samarbeidsorganer for forskning og høyere utdanning på den ene siden*

og politiske myndigheter på den andre med sikte på å finne fram til adekvate nasjonale og internasjonale tiltak for open access.

- II. UiB ber alle ansatte gjøre sine vitenskapelige publikasjoner i størst mulig grad tilgjengelige i åpne arkiv og/eller ved åpen publisering.*
- III. Ansatte oppfordres til å publisere sine vitenskapelige publikasjoner hos forlag som gir åpen tilgang til publikasjonen så lenge slik publisering ikke går på bekostning av den akademiske friheten eller universitetets målsetning om publisering i velrenommerte publiseringskanaler.*
- IV. Det må klarere stadfestes at det er et ledelsesansvar å bidra til at UiB kan leve opp til idealene om at forskningens resultater skal være offentlig tilgjengelige.*
- V. Universitetsbiblioteket (UB) gis ansvar for informasjons- og tilretteleggingsarbeidet overfor fagmiljøene og for å rettighetsklarere publikasjoner for tilgjengeliggjøring i BORA.*
- VI. Dagens retningslinjer for arkivering og tilgjengeliggjøring av masteroppgaver videreføres som en del av universitetets policy. Studenter oppfordres til å tilgjengeliggjøre sine masteroppgaver i BORA dersom slik tilgjengeliggjøring ikke vil kunne komme i konflikt med annen publisering.*
- VII. Doktorgradskandidater oppfordres til å tilgjengeliggjøre sine avhandlinger i BORA dersom slik tilgjengeliggjøring ikke vil kunne komme i konflikt med annen publisering. UiB bør videre vurdere om en ordning tilsvarende den som gjelder for innlevering og arkivering av masteroppgaver kan innføres for doktorgradsavhandlinger.*
- VIII. UiB vurderer å etablere en budsjettpost for kostnader ved open access publisering på nivå 1 og 2, inkludert hybridtidsskrifter. Forskere må ha mulighet til å søke støtte fra slike avsatte midler om de har ekstern finansiering eller ikke. En slik budsjettpost bør etableres først som en treårig, fullskala prøveordning. Det bør foretas en grundig vurdering av faglige og økonomiske implikasjoner før en slik prøveordning settes ut i livet.*
- IX. UB får ansvar for betale for medlemskap hos open access utgivere og for å forhandle frem best mulige avtaler om denne typen medlemskap som en del av nasjonale lisenser.*

3 Forskningsdirektørens kommentarer

Arbeidsgruppen under ledelse av professor Mittelmark har på kort tid levert et svært nyttig og klargjørende arbeid. Gruppen har fulgt mandatet og må berømmes for å ha drøftet

komplekse problemstillinger og samtidig levert klare anbefalinger. Sammen med det øvrige materialet danner et godt grunnlag for UiBs vider arbeid med Open Access.

I UiBs strategi for perioden 2011-2015 er settes det mål og strategiske prioriteringer for universitets virksomhet, bla., for samfunnsdialogen som har som hovedmål:

å formidle innsikt i vitenskapelig tenkning, metoder og resultater for å styrke et fritt, kritisk og åpent offentlig ordskifte og en kunnskapsbasert samfunnsutvikling

For å nå målet dette prioriteres blant annet:

å gjøre forskningsresultater i størst mulig grad tilgjengelig for alle gjennom åpen publisering, egenarkivering i åpne institusjonelle arkiver og tilgjengeliggjøring av forskningsdata

Arbeidsgruppens anbefalinger støtter opp UiBs strategiske mål og kan og gi fornyet innsats i arbeidet for økt tilgang til forskningsresultater.

Det vises forøvrig til arbeidsgruppens rapport som følger vedlagt.

Saken legges med dette frem for utvalget til drøfting.